

Větrání a klimatizace stájí

1. Část – Určení množství vyměňovaného vzduchu ve stájích

doc. Ing. Jiří Fryč, CSc.

Ústav zemědělské, potravinářské a environmentální techniky
Agronomická fakulta, Mendelova univerzita v Brně

Biologická zátěž stájového ovzduší

- vodní páry
- tepelná energie
- oxid uhličitý
- páry čpavku
- sirovodík

Ohrožení zvířat při nedostatečném větrání

ZIMA - VODNÍ PÁRY

PODCHLAZENÍ ZVÍŘAT

- **RESPIRAČNÍ CHOROBY**

LÉTO - TEPELNÁ ENERGIE

PŘEHŘÁTÍ ZVÍŘAT

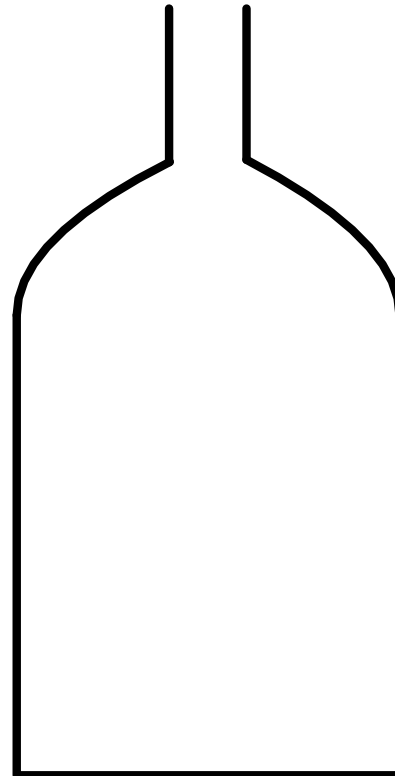
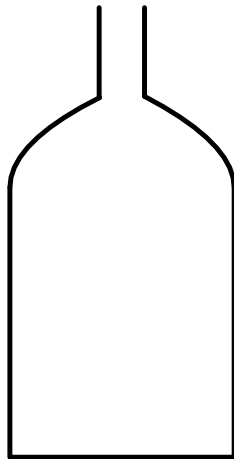
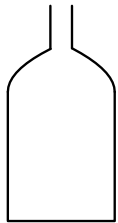
- **CELKOVÉ ZHORŠENÍ ZDRAVOTNÍHO STAVU**
- **ROZVOJ KLINICKÝCH MASTITID**
- **SNÍŽENÍ PŘÍRŮSTKŮ NEBO REDUKCE VÁHY**
- **SNÍŽENÍ MLÉČNÉ UŽITKOVOSTI 10 AŽ 35%**
- **VÝRAZNÉ ZHORŠENÍ REPRODUKČNÍHO PROCESU**

Výpočet výměny vzduchu

- Provádí se vždy podle stejného schématu.
- Musíme znát celkovou produkci škodliviny ve stáji za časovou jednotku.
- Musíme znát množství škodliviny, které odvede 1 m³.
- Produkci škodliviny ve stáji za časovou jednotku vydělíme množstvím škodliviny, které odvede 1 m³ a tím vypočteme požadované množství vzduchu v metrech krychlových, které musíme ve stáji vyměnit za časovou jednotku.

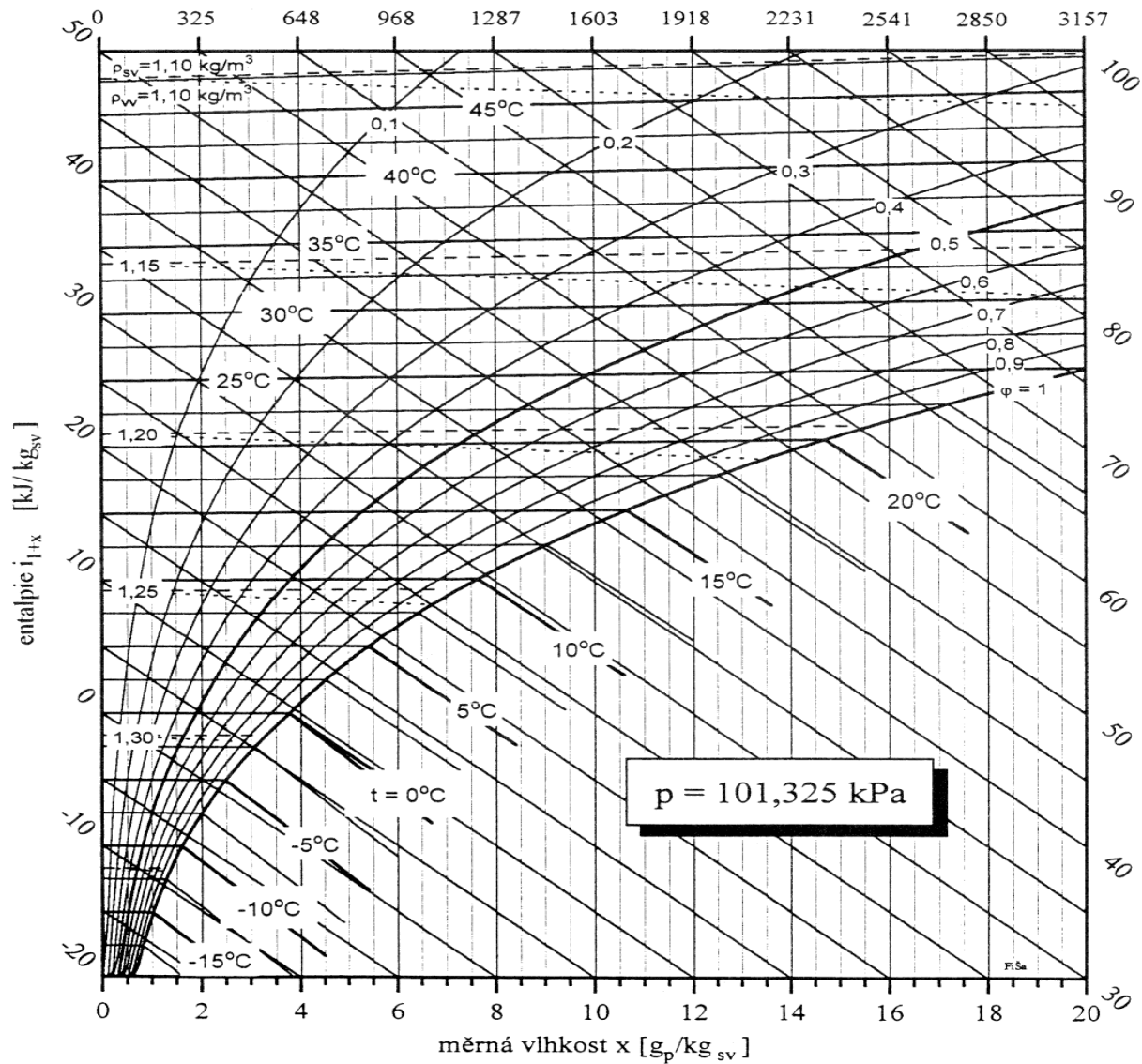
Odvádění vodních par

- Schopnost vzduchu jímat vodní páry se mění s teplotou
- **Měrná vlhkost** udává množství vodní páry v gramech na 1 kg suchého vzduchu.
- Následující přehled udává maximální množství vodní páry, které může pojmout 1 kg vzduch při různých teplotách.
- -15°C 1g kg⁻¹   0°C 3,8g kg⁻¹   25°C 20g kg⁻¹

7.4 Mollierův i - x diagram vlhkého vzduchu pro standardní tlak $p_{vv} = 101,325 \text{ kPa}$, $x \in \langle 0; 20 \rangle \frac{\text{g}_p}{\text{kg}_{sv}}$ a teploty $t \in \langle -20; 50 \rangle ^\circ \text{C}$

parciální tlak par p_p [Pa]

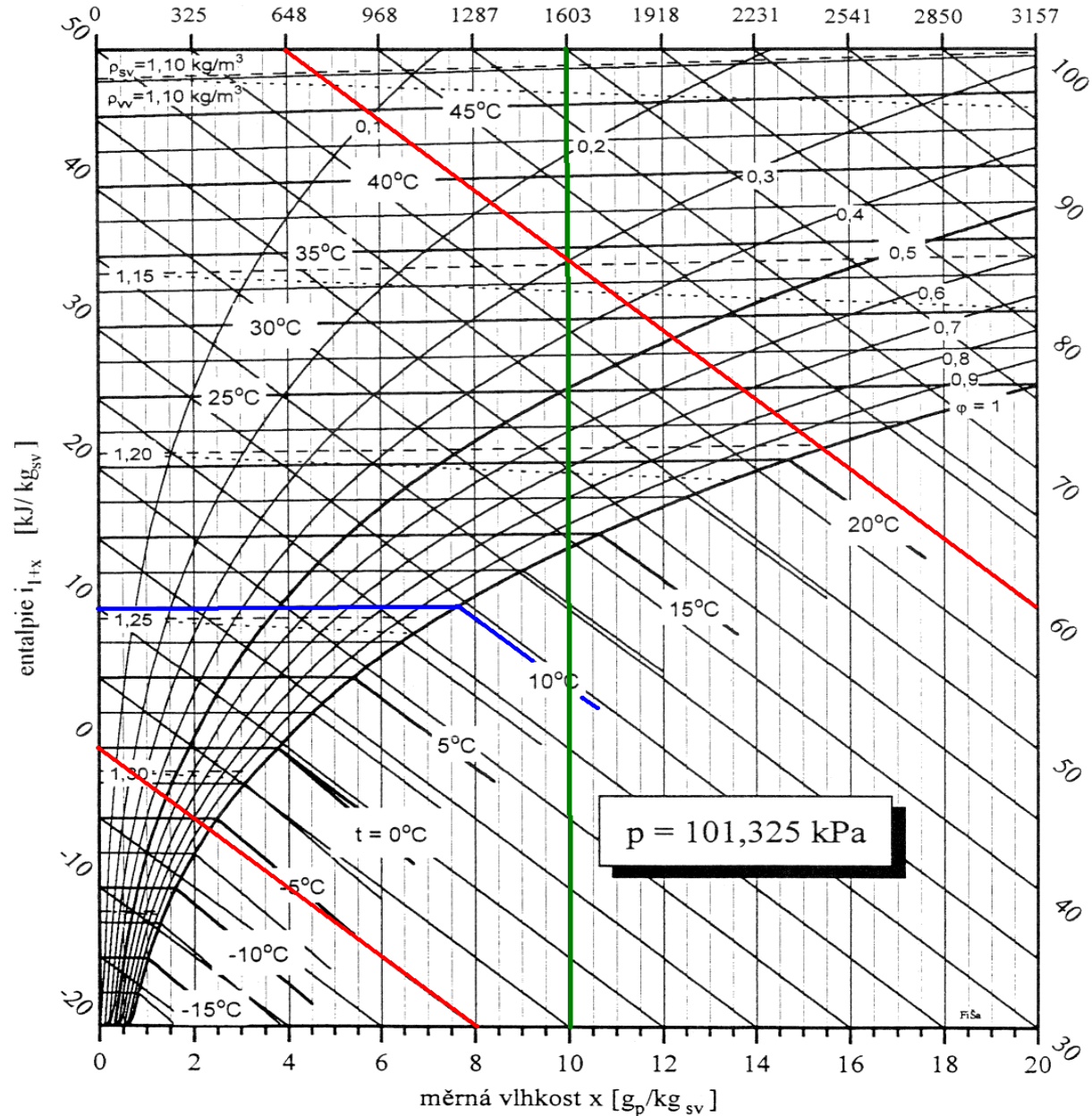

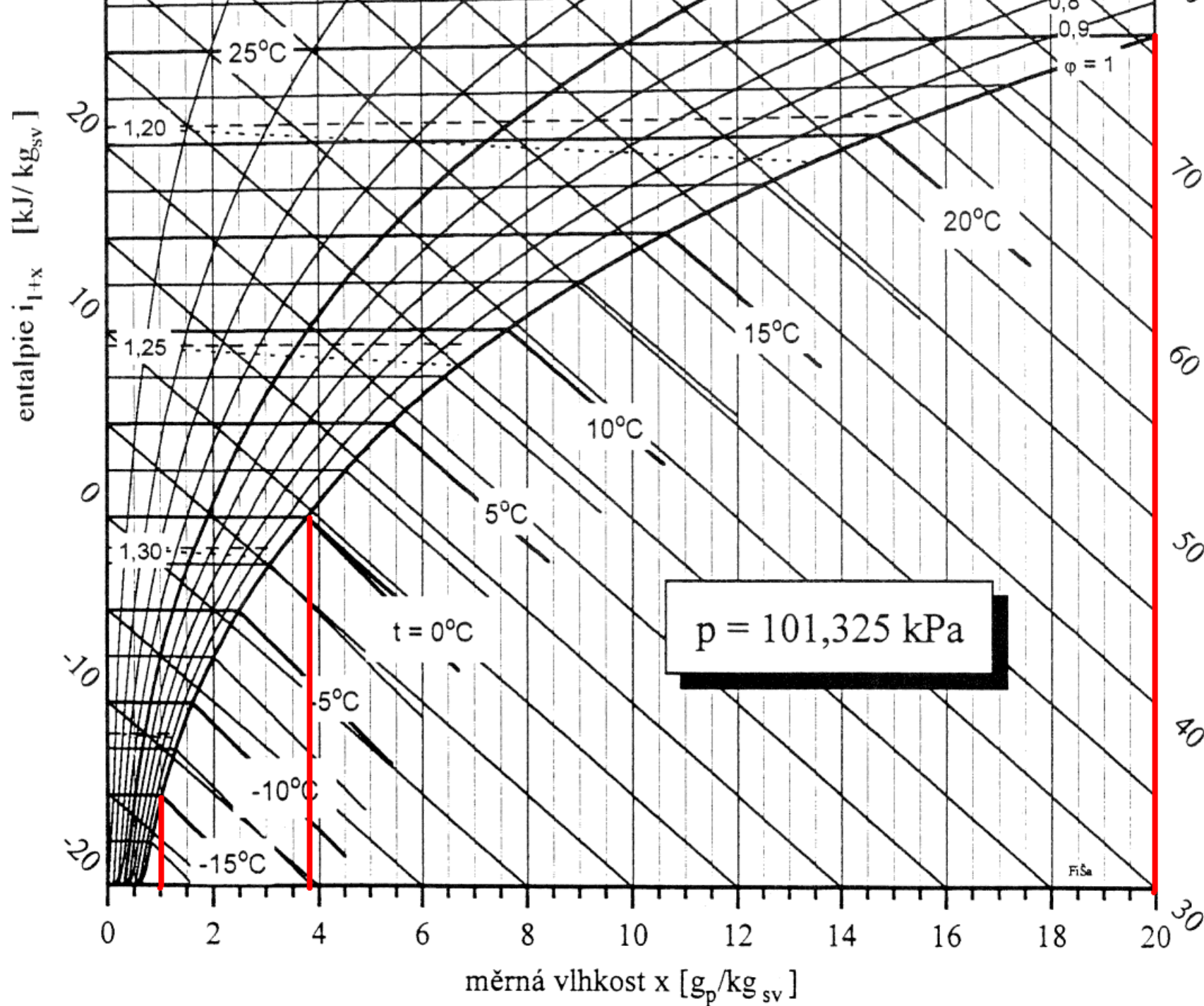
7.4 Mollierův i-x diagram vlhkého vzduchu pro standardní

tlak $p_{vv} = 101,325 \text{ kPa}$, $x \in < 0; 20 > \frac{\text{g}_p}{\text{kg}_{sv}}$ a teploty

$t \in < -20; 50 > ^\circ \text{C}$

parciální tlak par p_p [Pa]

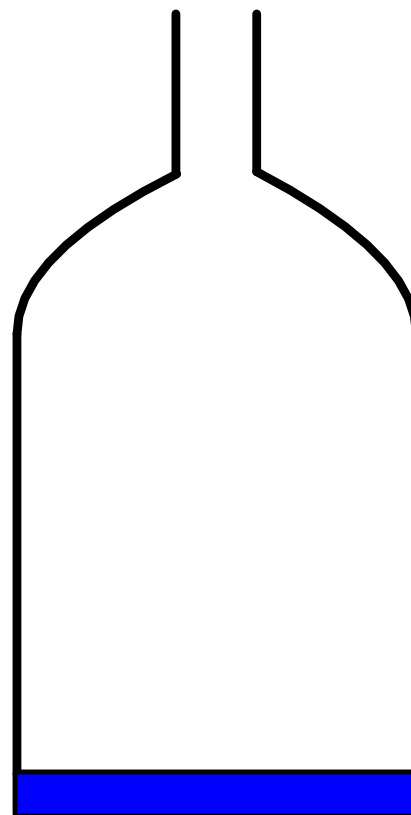
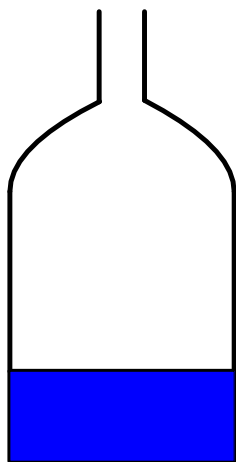
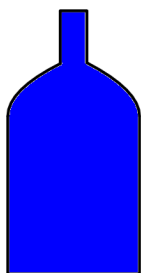

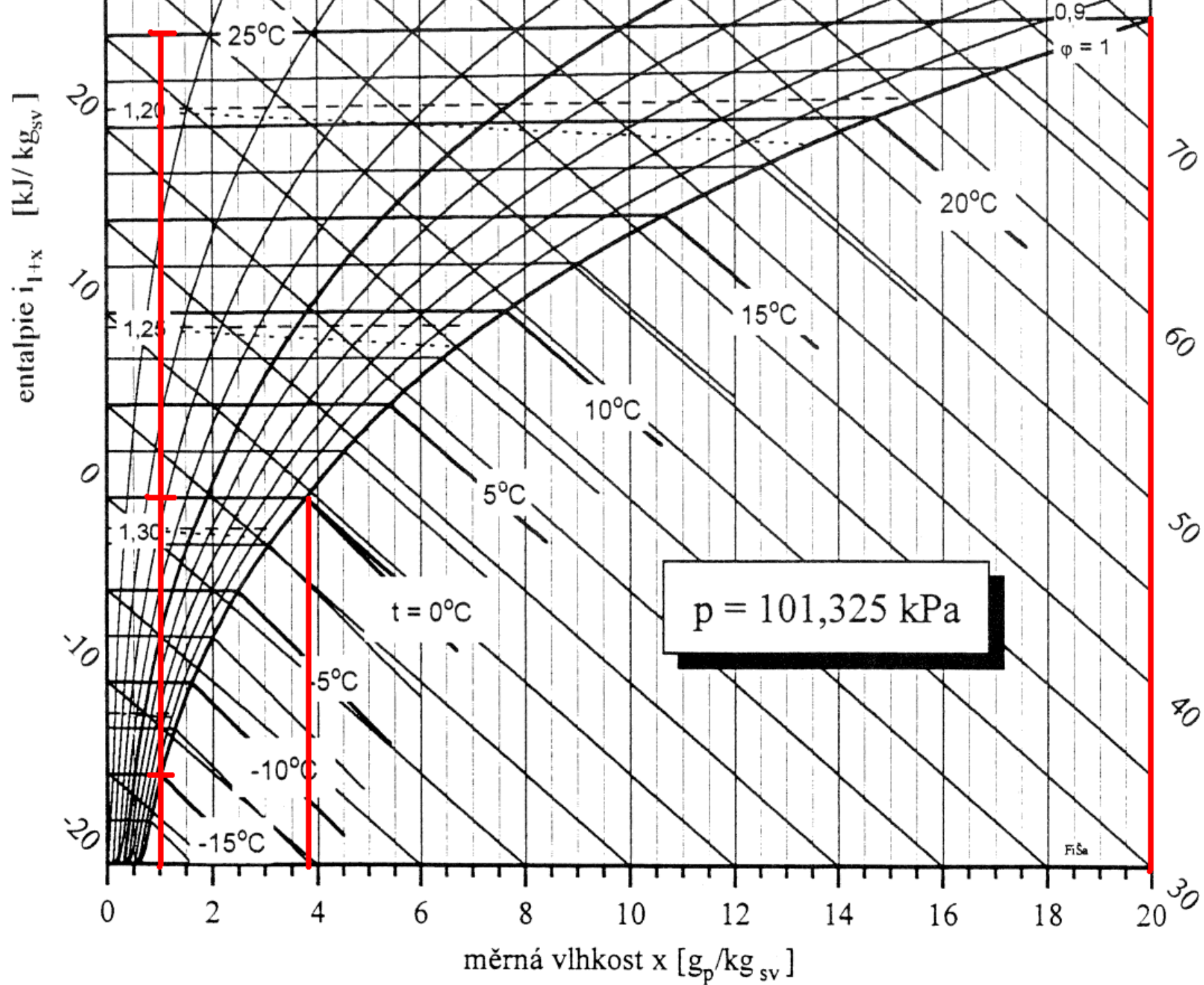

Odvádění vodních par

- **Relativní vlhkost** udává z kolika procent je využita schopnost jímat vodní páry při dané teplotě.
- Následující přehled udává relativní vlhkost vzduchu, při různých teplotách, když je měrná vlhkost konstantní a činí 1 g vodní páry na 1 kg vzduch.

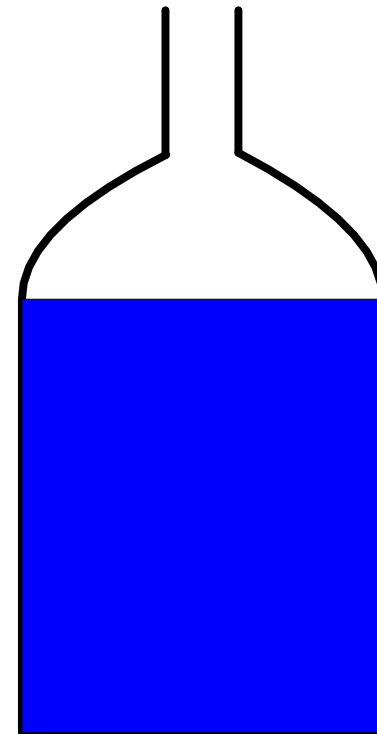
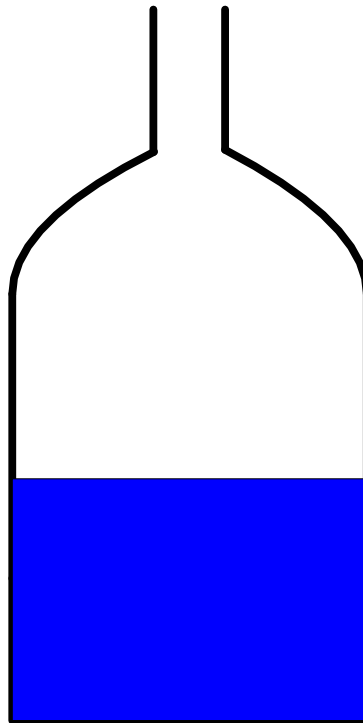
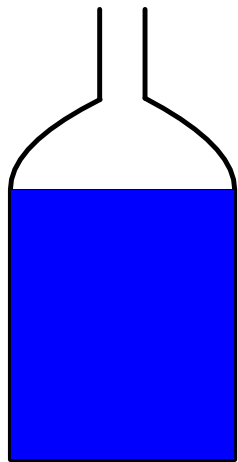
- -15°C
- 0°C
- 25°C
- 1g kg⁻¹ – 100%
- 1g kg⁻¹ – 26%
- 1g kg⁻¹ – 5%

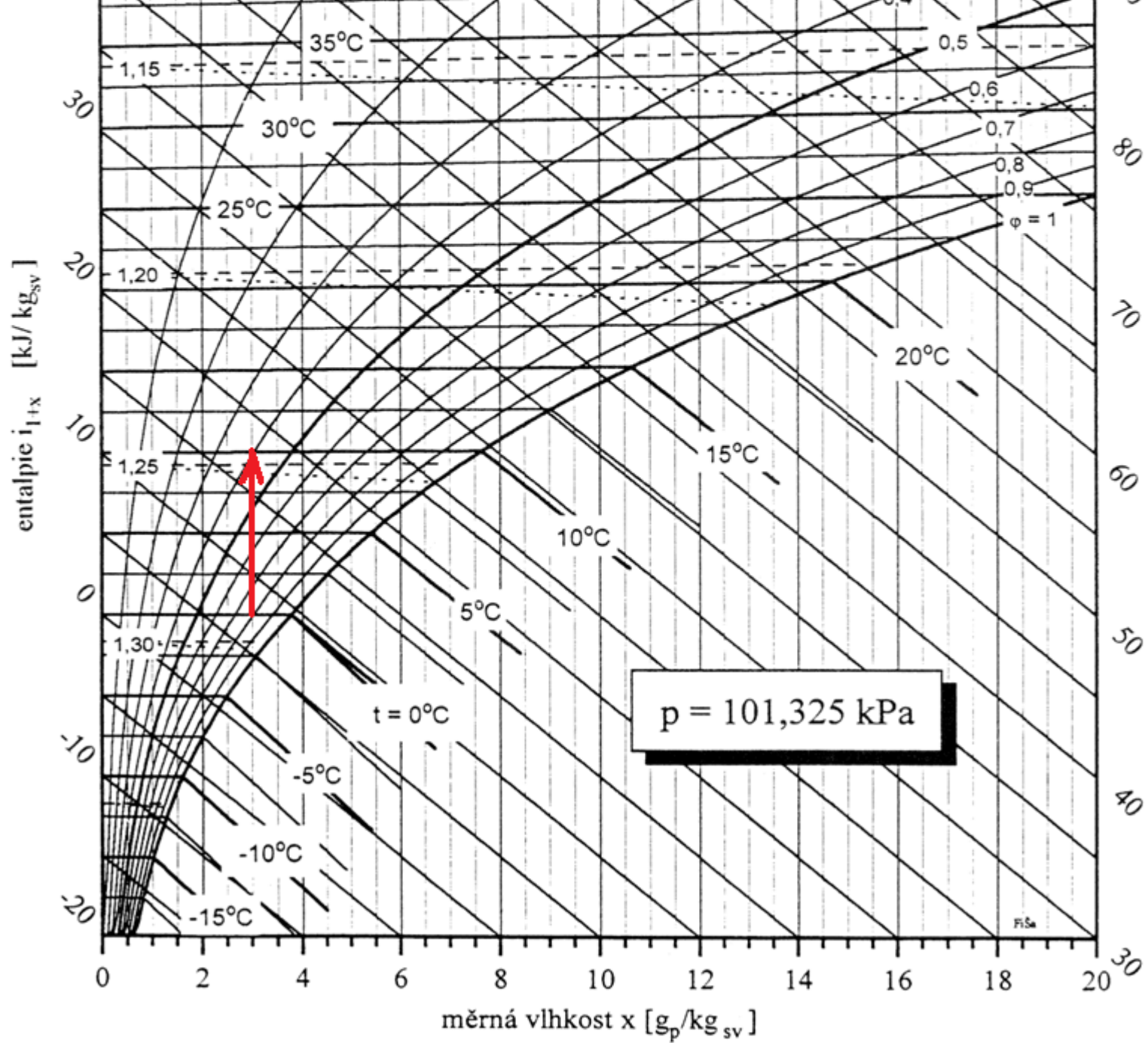
Odvádění vodních par

Venkovní vzduch	Vzduch ve stáji		Odcházející vzduch
0°C	z 0°C na 10°C		10°C
80%	z 80% na 40%		80%
3g kg ⁻¹	3g kg ⁻¹	z 3g kg ⁻¹ na 6g kg ⁻¹	6g kg ⁻¹
Každý kilogram vzduchu odvede ze stáje 3g vodních par			

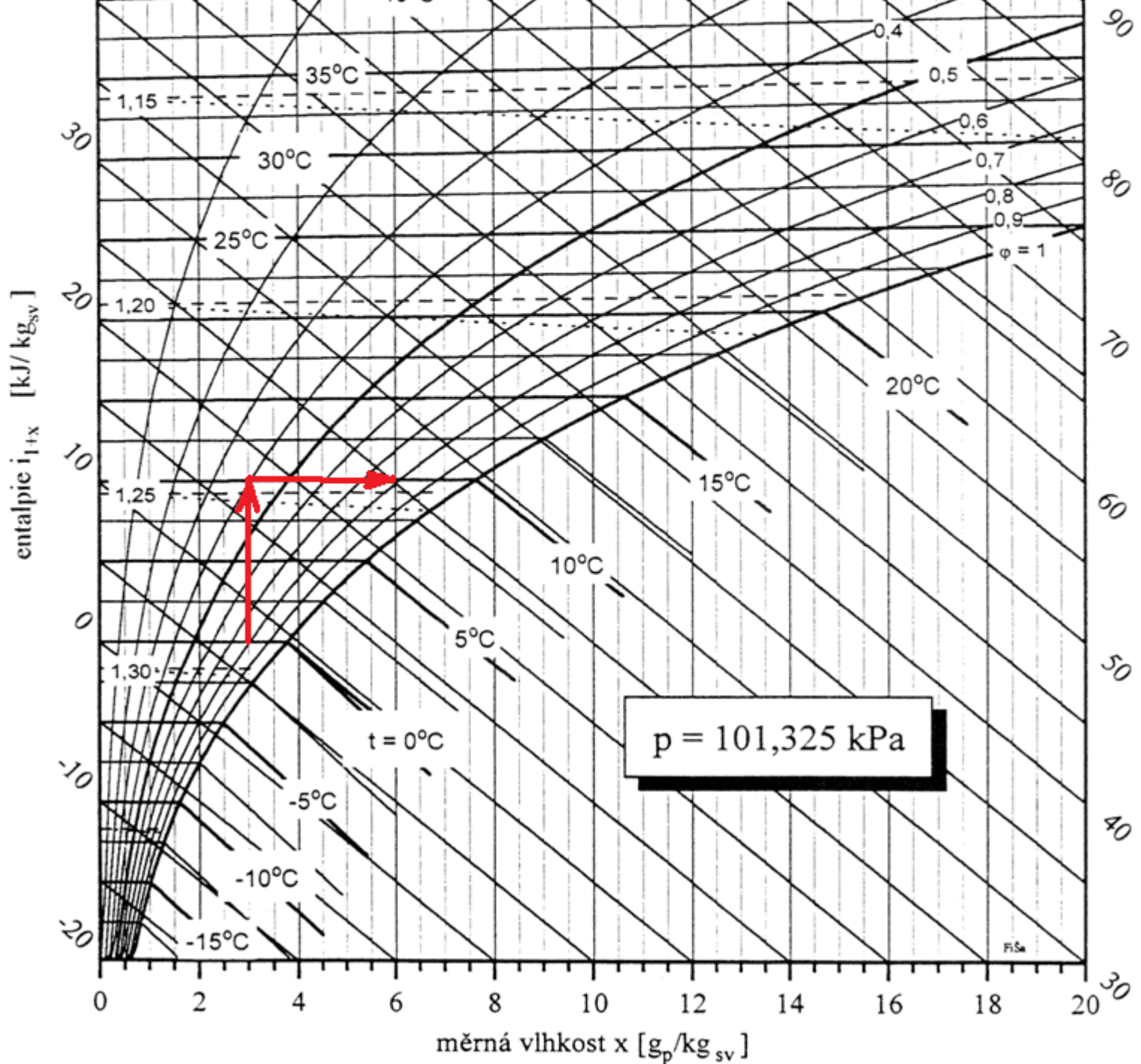

Odvádění vodních par

- Venkovní vzduch má teplotu 0°C a relativní vlhkost 80 %. V tabulkách nebo v Mollierově diagramu nalezneme hodnotu měrné vlhkosti, která činí 3 g.kg^{-1} .
- Ve stáji je teplota 10°C a požadovaná maximální relativní vlhkost činí 80 %.
- Vzduch se ve stáji ohřeje na teplotu 10°C a tím klesne jeho relativní vlhkost. V tabulkách nebo v Mollierově diagramu nalezneme hodnotu relativní vlhkosti, která činí 40 %.
- Vzduch může pojmout další vodní páru až do maximální relativní vlhkosti, která činí 80 %.
- V tabulkách nebo v Mollierově diagramu nalezneme hodnotu měrné vlhkosti pro teplotu 10°C a relativní vlhkost 80 %, která činí 6 g.kg^{-1} .
- 1 kg vzduchu na vstupu obsahuje 3 g vodní páry. 1 kg vzduchu na výstupu obsahuje 6 g vodní páry.
- Každý kilogram vzduchu, který projede stájí odvede 3 g vodní páry.

Příklad: stáj se 100 kusy býků

- Měrná produkce vodních par je $0,22 \text{ mg}\cdot\text{s}^{-1}\cdot\text{kg}^{-1}$
- (Jeden kilogram hmotnosti zvířete vyprodukuje za 1 sekundu 0,22 mg vodní páry.)
- 100 kusu býků po 500 kg má celkovou hmotnost 50 000 kg.
- Celková produkce vodních par ve stáji za sekundu činí $50\,000 \times 0,22 = 11\,000 \text{ mg}\cdot\text{s}^{-1} = 11\text{g}\cdot\text{s}^{-1}$ ($39,6 \text{ kg}\cdot\text{h}^{-1}$)
- 1 kg vzduchu odvede 3 g vodních par
- Ve stáji musíme vyměnit za sekundu celkem $11 : 3 = 3,67 \text{ kg}$ vzduchu ($13\,200 \text{ kg}\cdot\text{h}^{-1}$)
- Při měrné hmotnosti vzduchu $1,24 \text{ kg}\cdot\text{m}^{-3}$ objem vyměňovaného vzduchu činí $2,96 \text{ m}^3\cdot\text{s}^{-1}$ ($10\,645 \text{ m}^3\cdot\text{h}^{-1}$)

Odvod vodních par

(matematické vyjádření výpočtu)

$$V_{ow} = \frac{M_w}{(x_i - x_e) \cdot \rho_i} \left[m^3 \cdot s^{-1} \right]$$

$$M_w = M_z \cdot M_{wj} \cdot k_w \left[g \cdot s^{-1} \right]$$

V_{ow} - potřebné vyměňované množství vzduchu pro odvod vodních par [$m^3 \cdot s^{-1}$]

M_w - celková produkce vodních par zvířaty [$g \cdot s^{-1}$]

x_i - měrná vlhkost odváděného vzduchu [$g \cdot kg^{-1}$]

x_e - měrná vlhkost přiváděného vzduchu [$g \cdot kg^{-1}$]

ρ_i - hustota odváděného vzduchu [$kg \cdot m^{-3}$]

M_z - celková hmotnost zvířat [kg]

M_{wj} - měrná produkce vodních par zvířaty [$g \cdot s^{-1} \cdot kg^{-1}$]

k_w - přepočítávací koeficient na konkrétní teplotu [-]

Odvod CO₂ a jiných plynů

Množství plynu odvedené 1m³ vzduchu
$$= (K_i - K_e) : 100 \quad [m^3]$$

K_i – objemová koncentrace na výstupu [%]

K_e – objemová koncentrace na vstupu [%]

Příklad: stáj se 100 kusy býků

- Měrná produkce CO₂ je $5,28 \cdot 10^{-8} \text{ m}^3 \text{ s}^{-1} \text{ kg}^{-1}$ ($0,19 \text{ dm}^3 \text{ h}^{-1} \text{ kg}^{-1}$)
(Jeden kilogram hmotnosti zvířete vyprodukuje za 1 sekundu $5,28 \cdot 10^{-8} \text{ m}^3 \text{ CO}_2$.)
- 100 kusu býků po 500 kg má celkovou hmotnost 50 000 kg
- Celková produkce CO₂ ve stáji činí
 $50\,000 \times 5,28 \cdot 10^{-8} = 2,64 \cdot 10^{-3} \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$ ($9\,500 \text{ dm}^3 \text{ h}^{-1}$)
- 1 m³ vzduchu odvede $(0,25 - 0,03) : 100 = 0,0022 \text{ m}^3 \text{ CO}_2$
- Ve stáji musíme vyměnit za sekundu celkem
 $2,64 \cdot 10^{-3} : 2,2 \cdot 10^{-3} = 1,2 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$ ($4\,320 \text{ m}^3 \text{ h}^{-1}$) vzduchu

Odvod CO₂ a jiných plynů

$$V_{oc} = \frac{100 \cdot V_c}{(K_i - K_e)} \left[m^3 \cdot s^{-1} \right]$$

$$V_c = M_z \cdot V_{cj} \left[m^3 \cdot s^{-1} \right]$$

V_{oc} - potřebné vyměňované množství vzduchu pro odvod CO₂ nebo jiných plynů [$m^3 \cdot s^{-1}$]

V_c - celková produkce CO₂ nebo jiných plynů [$m^3 \cdot s^{-1}$]

K_i - objemová koncentrace na výstupu [%]

K_e - objemová koncentrace na vstupu [%]

M_z - celková hmotnost zvířat [kg]

V_{cj} - měrná produkce CO₂ zvířaty [$m^3 \cdot s^{-1} \cdot kg^{-1}$]

Odvod tepla

1 kg vzduchu odvede $i_i - i_e$ [J]

tepelné energie

i_i – entalpie stájového vzduchu

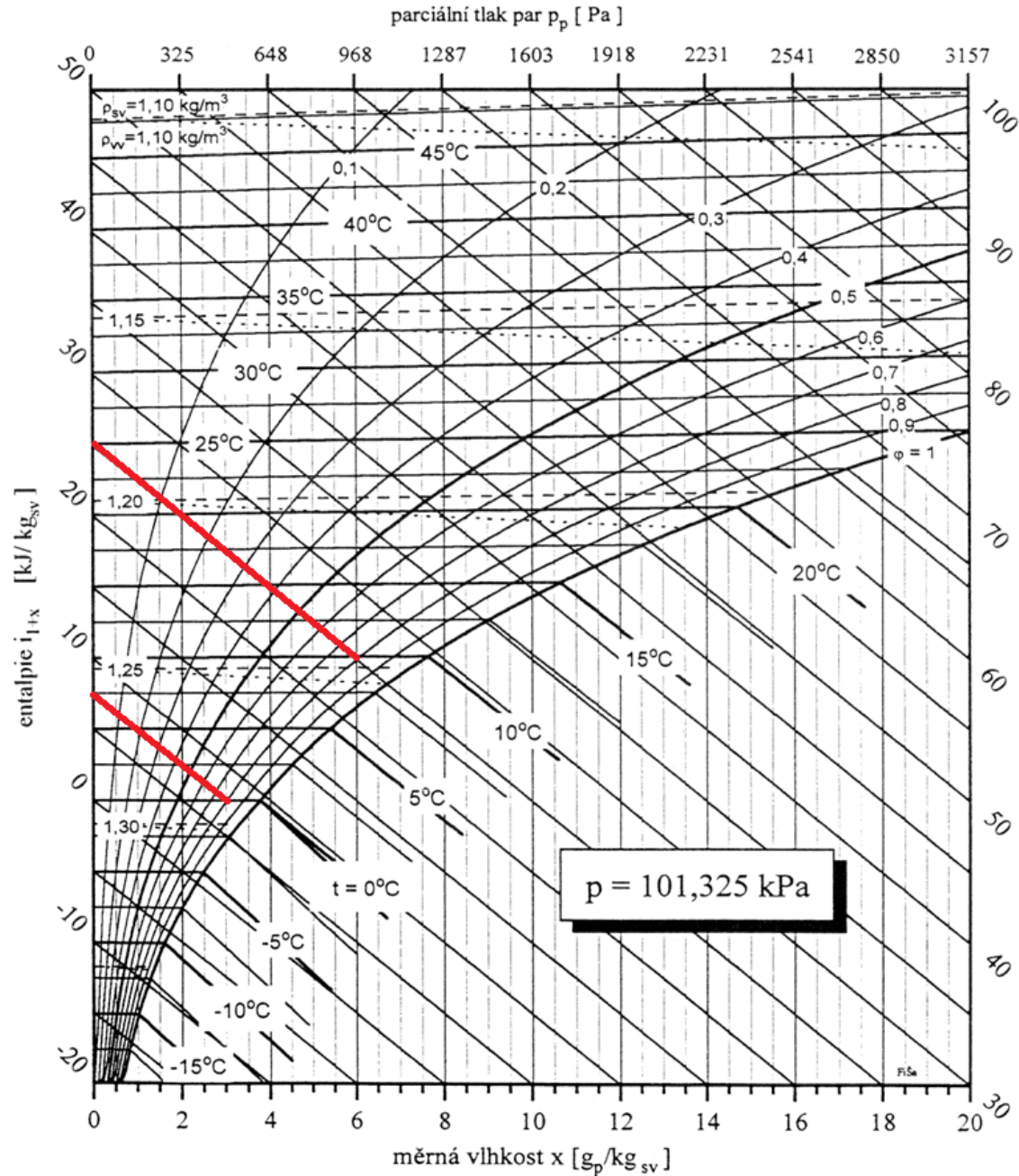
i_e – entalpie venkovního vzduchu

1 m³ vzduchu odvede $(i_i - i_e) \rho_v$ [J]

Když $t_i = 10^\circ\text{C}$, $t_e = 0^\circ\text{C}$ a $\varphi = 80\%$

1 m³ vzduchu odvede $(25000 - 7500) 1,25 =$
21 875 J

7.4 Mollierův $i-x$ diagram vlhkého vzduchu pro standardní tlak $p_{vv} = 101,325 \text{ kPa}$, $x \in < 0; 20 > \frac{\text{g}_p}{\text{kg}_{sv}}$ a teploty $t \in < -20; 50 > ^\circ \text{C}$

Příklad: stáj se 100 kusy býků

- Produkce tepla je $1,6 \text{ W kg}^{-1}$
- 100 kusu býků po 500 kg má tepelný výkon $50\,000 \times 1,6 = 80\,000 \text{ W} = 80\,000 \text{ J s}^{-1}$
- Celková produkce tepla ve stáji za sekundu činí $80\,000 \text{ J}$

Předpoklad, že větráním máme odvézt 50%

1 m^3 vzduchu odvede $21\,875 \text{ J}$

Ve stáji musíme vyměnit za sekundu celkem

$40\,000 : 21\,875 = 1,83 \text{ m}^3 \text{ s}^{-1}$ ($6\,583 \text{ m}^3 \text{ h}^{-1}$)

vzduchu

Výpočet množství vyměňovaného vzduchu pro odvedení tepelného výkonu produkovaného ustájenými zvířaty

Tepelný výkon zvířat

$$Q_{pr} = M_z \cdot Q_{prj} \cdot k_q \quad [W]$$

Q_{prj} – tepelný výkon produkovaný 1 kg hmotnosti zvířat [$W \text{ kg}^{-1}$]

M_z – celková hmotnost zvířat [kg]

k_q – přepočítávací koeficient na aktuální teplotu (při odlišné teplotě uvnitř stáje t_i) [-]. Hodnota Q_{prj} je určena pro teplotu $+10^\circ\text{C}$

Výpočet množství vyměňovaného vzduchu pro odvedení tepelného výkonu produkovaného ustájenými zvířaty

$$V_{oq} = \frac{Q_{pr}}{(i_i - i_e) \cdot \rho_i} \left[m^3 \cdot s^{-1} \right]$$

Q_{pr} – tepelný výkon produkovaný zvířaty redukováný (snížený o tepelný výkon, který prostoupí pláštěm budovy) [W]

i_i – entalpie odváděného vzduchu [$J \cdot kg^{-1}$]

i_e – entalpie přiváděného vzduchu [$J \cdot kg^{-1}$]

ρ_i – měrná hmotnost odváděného vzduchu [$kg \cdot m^{-3}$].

Kontrolní otázky

- Co rozumíme pod pojmem biologická zátěž stájového ovzduší?
- Co udává měrná vlhkost?
- Co udává relativní vlhkost?
- Jaké základní veličiny musíme znát, abychom mohli spočítat vyměňované množství vzduchu ve stáji?